

Oslo, 04.05.2015

Hørings svar til Helse- og omsorgsdepartementet

Forslag til lov og forskrifter for gjennomføring av rusomsorgen

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan støtter hovedlinjene i endringsforslagene lagt frem av Departementet, men fremhever viktigheten av at virkeområdet for forskrifts- og lovendringene bør omfatte alle behandlingstilbud, også private institusjoner uten avtale og institusjoner som ikke mottar offentlige tilskudd. Det bør være en felles forskrift både for offentlige og private institusjoner, fordi det er viktig å sikre samsvar mellom de ulike behandlingstilbudene og gjøre regelverket enkelt og tydelig for både pasienter og ansatte.

Formålet med forslaget til endringer er å etablere regler for gjennomføring av opphold i institusjon for personer med rusmiddelproblemer, samt å avklare når det er adgang til å bruke tvang. Prinsipielt mener Actis at pasienter/brukere bør være omfattet av samme regelverk uavhengig av om de får behandling i offentlige eller private behandlingstilbud. Med innføringen av fritt behandlingsvalg, hvor det offentlige har mulighet til å kjøpe tjenester av institusjoner uten avtale, er det naturlig at disse også bør underlegges samme krav.

Merknader til enkeltforslagene:

1. Oppdatering av forskrift og lov om rusmiddeltesting fra «urinprøver» til «testing av biologisk materiale» ansees som uproblematisk. Actis ser fordelen med å gjøre forskriften teknologinøytral, og at endringen kommer som en naturlig oppdatering av lovtekst i tråd med teknologisk utvikling. At regelverket tilrettelegger for andre typer rusmiddeltesting kan oppleves positivt fordi det er mindre invaderende for den enkelte.
2. Actis støtter forslaget om å overføre fylkesnemndas eksklusive kompetanse til å fatte vedtak om rusmiddeltesting til den enkelte behandlingstilbud, men ser at dette også har noen utfordrende aspekter. Det kan, som Departementet påpeker, svekke pasientenes rettssikkerhet med mindre det følges opp med tilsvarende styrking av klagemuligheter. Hvordan dette skal utformes konkret er i så fall en relevant problemstilling. Actis ønsker å føye til at forebygging av bruk av rusmidler under behandling best gjøres gjennom tett oppfølging. I tillegg er det viktig å arbeide frem en kultur hvor tillit og ansvar står sentralt i behandlingen.
3. Actis mener det er uproblematisk at av vilkår om at pasienter som samtykker til tvangsopphold i inntil tre uker på forhånd må samtykke til rustesting

under institusjonsoppholdet, oppheves. Dette er i prinsippet allerede er dekket i forskriftsutkastets § 6, første ledd.

4. Det foreslåtte tillegget i psykisk helsevernlov § 1-1 a andre ledd (rusmiddeltesting av pasienter med rusmiddelproblemer når de er innlagt i det psykiske helsevernet) synes rimelig, siden den foreslåtte gjennomføringsforskriften ikke regulerer institusjonsoppholdet til ruspasienter som er tilbakeholdt i psykisk helsevern med hjemmel i helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 10 (tvangstiltak ovenfor rusmiddelavhengige).
5. Actis støtter forslaget om innføring av hjemmel for rutinemessig ransaking ved ankomst i institusjon. Institusjonene kan allerede foreta kroppsvisitasjon/ransaking ved inntak eller under oppholdet, dersom det foreligger begrunnet mistanke. Ransaking er et inngripende tiltak, som for noen kan oppleves negativt og ydmykende, som Helse- og omsorgsdepartementet selv skriver. Actis mener likevel behovet for denne hjemmelen veier tyngre enn de negative sidene. For å unngå at tiltaket oppleves negativt av pasientene, bør det utarbeides retningslinjer for gjennomføringen av ransakingen, eventuelt skisseres ulike tiltak. Departementet viser også til at flere institusjoner med rusfrihet som mål har meldt inn at det er behov for tiltaket. Når det er sagt, er ikke ransaking ved inntak det eneste, og ikke nødvendigvis det beste, virkemiddelet mot innførsel av stoff i behandlingsinstitusjoner.
6. Actis støtter Departementets forslag om nødvendige endringer i helse- og omsorgstjenesteloven § 12-4 og spesialisthelseloven § 3-14, fordi dagens forskriftshjemler ikke fullt ut dekker forskriftsutkastets virkeområde og forslag knyttet til bruk av mobiltelefon/PC, rustesting og nærmeste pårørendes klagerett. Dette av hensyn til både andre pasienter og ansattes personvern. Actis støtter også forslaget om at det settes opp en uttømmende liste over de tvangstiltak som kan benyttes (Helse- og omsorgsloven § 12-4).

Kontakt:

Generalsekretær Mina Gerhardsen, 918 52 986, mina@actis.no
Seniorrådgiver Pernille Huseby, 901 24 673, pernille@actis.no
Politisk rådgiver Mari Greta Bårdsen, 979 61 633, marigreta@actis.no